

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ГЕРОЇЗМ, НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І РОЛЬ ОСВІТИ

Іщук А. А.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри германських мов*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Сучасні глобальні виклики, зокрема війна в Україні, вимагають перегляду традиційних підходів до формування ціннісних орієнтирів у суспільстві. Одним із важливих аспектів цього процесу є вивчення героїзму як соціально-культурного феномену, який має суттєвий вплив на формування національної ідентичності та соціальної згуртованості. Героїчні постаті, що стали символами мужності, відданості нації та готовності до самопожертви, відіграють важливу роль у визначенні моральних і етичних орієнтирів сучасних суспільств, особливо в умовах екстремальних ситуацій. Зокрема, в умовах війни такі постаті не лише виконують функцію моральних орієнтирів, але й сприяють формуванню колективної ідентичності, мобілізуючи ресурси для боротьби за національні цінності.

Метою дослідження є аналіз ролі героїзму як ціннісного орієнтиру для формування національної ідентичності, а також вивчення впливу освіти та віртуальних спільнот на розвиток особистості та колективної ідентичності в умовах постмодернізму. Героїзм займає важливе місце у формуванні соціальних орієнтирів в умовах війни. Героїчні постаті стали символами боротьби за незалежність і основними орієнтирами для національної єдності та патріотизму. Вони відіграють вирішальну роль у моральному вихованні, підтримці духу нації та стимулюванні відповідальності і солідарності [1; 2].

Проте глобалізаційні процеси і розвиток інформаційних технологій вносять зміни в традиційні уявлення про цінності, створюючи нові загрози для національної безпеки та соціальної стабільності [6]. Віртуальні спільноти, що базуються на змішаних ідентичностях і анонімності, можуть маніпулювати громадською думкою [5]. Окрім того, глобальна цифровізація сприяє поширенню фейків і дезінформації, що підриває моральні орієнтири і підвищує соціальні ризики. Це може замінити справжні цінності, пропагуючи поверхневі або викривлені уявлення про патріотизм і мужність. Тому важливим елементом

є розвиток критичного мислення серед громадян, що дозволяє протистояти негативному впливу цих маніпуляцій.

Цей процес глобалізації та цифровізації не лише створює загрози для традиційних цінностей, але й вимагає нових підходів до формування колективної ідентичності та моральних орієнтирів. В умовах постмодернізму, коли реальність ідентичностей стає більш розмитою [4], роль освіти та героїзму як моральних орієнтирів стає ще важливішою [3]. Вони повинні бути здатні пристосовуватись до нових викликів, відповідаючи на питання, як зберегти національну ідентичність і соціальну згуртованість у світі, що швидко змінюється.

Освіта в цьому контексті має ключову роль у формуванні ціннісних орієнтирів та розвитку особистості, сприяючи розвитку етичного та морального вибору через діалог. Вона повинна не лише передавати знання, а й навчати здатності до аналізу інформації, що особливо важливо в умовах дезінформаційних атак і фальшивих героїв.

Вивчення героїзму та ціннісних орієнтирів є важливим для збереження національної ідентичності та забезпечення соціальної згуртованості в умовах глобальних викликів. Цінності в системі освіти повинні орієнтуватися на принципи свободи, самовираження та взаєморозуміння між культурами. Водночас збереження стабільності ціннісних орієнтирів є необхідним для забезпечення соціальної стабільності, національної безпеки та розвитку сучасного суспільства.

Література:

1. Ішук А. А. Філософія «героїчної особистості» в художній літературі ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.10. «Філософія освіти». К., 2007. 22 с.
2. Ішук А. А. Філософська трансформація поняття героїчного: роль освіти та мистецтва у формуванні «героїчної особистості». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія*. 2020. Вип. 42(55). С. 280–287.
3. Ішук А. А. Феномен героїчної особистості в мультикультурному просторі ХХ століття: ціннісне осмислення мовленнєвої культури і філософії. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. 183 с. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41807/Ishchuk%20A.%20A.pdf?sequ>
4. Adamenko N., Oblova L., Aleksandrova O., Khrypko L., Maksymets O., Pasko K., Ishchuk A. Human identity as freedom statement in the philosophy of child education. *Wisdom*. 2021. № 4 (20). P. 113–125. <https://doi.org/10.24234/wisdom.v20i4.538>

5. Khrypko S., Aleksandrova O., Ishchuk A., Zabolotnyuk V. The Axiological Paradigm of Virtual Community Multivector Nature as a Threat to Information Culture and National Security. *Beytulhikme Int J Phil.* 2022. № 12(2). P. 571–591. <http://dx.doi.org/10.18491/beytulhikme.1754>

6. Kryvyzyuk L., Levyk B., Khrypko S., Ishchuk A. The Phenomenon of National Security within Postmodern Cultures: Interests, Values, Mentality. *Postmodern Openings.* 2021. № 12(3). P. 77–95. <https://doi.org/10.18662/po/12.3/328>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-24>

ЕМПАТІЯ У ФІЛОСОФІЇ ЕДІТ ШТАЙН: ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Кулик А. О.

*провідний інженер відділу логіки та методології науки
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Емпатія, як здатність розуміти і співпереживати емоціями інших людей, є важливим елементом міжособистісних стосунків та морального розвитку особистості. У філософії Едіт Штайн, однієї з яскравих представниць феноменологічної традиції, проблема вчування (емпатія) займає особливе місце, оскільки вона розглядала її як ключ до розуміння іншої особистості та глибшого пізнання людського досвіду. Для Е. Штайн емпатія не є лише інтелектуальним актом, а радше динамічним переживанням, яке дозволяє встановити зв'язок з іншим на рівні внутрішнього світу. Це співпереживання не лише допомагають пізнати Іншого, але й є основою для розвитку моральної та духовної особистості.

Як пише Е. Штайн: «Я відчуваю свою радість і емпатійно сприймаю радість іншого, і бачу: це та сама радість. І коли я це бачу, здається, що той неоригінальний характер чужої радості поступово зникає, поступово ця схематична радість збігається з моєю живою тілесною радістю, і так само живо, як я відчуваю свою, вони відчувають свою; те, що вони відчувають, я тепер чітко бачу перед собою» [4, с. 28]. Це важлива здатність «переживати» чужі емоції в умовах сучасних